

EMOCIONAR-SE AMB EL LLEGAT ROMÀ DE PROXIMITAT

INTERVENCIONS DIDÀCTIQUES A L'AULA DE CLÀSSIQUES

Margalida Capellà Soler

Institut Premià de Mar

Resum

Diferents intervencions didàctiques portades a terme a l'aula de Llatí de l'Institut Premià de Mar per tal d'acostar els jaciments arqueològics del Maresme a l'alumnat i animar-los, amb la descoberta del llegat romà de proximitat, a interessar-se més pel nostre passat, a valorar el nostre increïble patrimoni local, a encuriosir-se per la història i l'arqueologia, a voler preservar els béns culturals i a emocionar-se amb el turisme arqueològic, a prop de casa, amb l'escola, però també amb les seves famílies i amics.

Paraules clau: Didàctica, patrimoni local, turisme arqueològic, llegat romà

Abstract

Different didactic interventions carried out in the Latin classroom of the Premià de Mar institute in order to bring the Maresme archaeological sites closer to the students and to encourage them, with the discovery of the Roman legacy of proximity, to learn more about our past, to value our incredible local heritage, to become curious about history and archaeology, to want to preserve cultural property and to get excited about local archaeological tourism either on school trips or with family and friends.

Keywords: Teaching, Local heritage, Archaeological tourism, Roman legacy

A les classes de Llatí de l'ESO i de Batxillerat de l'Institut Premià de Mar, a més d'aprendre la llengua llatina, estudiem cultura i civilització romana. Fem visites als principals jaciments arqueològics de Catalunya (Bàrcino, Tàrraco i Empúries) i de viatge de final de curs, des de fa uns anys, visitem Roma.

Des del descobriment del jaciment de Can Ferrerons, l'any 2000, fins a l'actualitat, convertit en el Museu Romà de Premià, gràcies a l'amabilitat de Ramon Coll, primer, i després de la Dra. Marta Prevosti, entre d'altres, els alumnes de diferents generacions del nostre institut han pogut gaudir de les explicacions *in situ* del jaciment i n'han anat deixant registre als nostres blogs *El Fil de les Clàssiques*, *Aracne fila i fila* i *A cada passa referents clàssics*, així com en diferents treballs i projectes de recerca. Als alumnes els resulta molt emocionant descobrir que a prop, o fins i tot a sota de casa seva, hi ha restes romanes i petjades de vides passades. La descoberta d'aquest patrimoni romà de proximitat i la fascinació pels objectes trobats i exposats els resulta sempre molt intrigant, de manera que cal ajudar-los a fer aquesta descoberta i a valorar i a estimar el patrimoni cultural, herència del passat i llegat per al futur.

Objectius didàctics i avaluació per competències

A Llatí i a Cultura Clàssica, ens hem fixat els objectius següents:

Acostar els jaciments arqueològics romans del Maresme a l'alumnat.

Animar-los, amb la descoberta del llegat romà de proximitat, a:

- Interessar-se més pel nostre passat
- Valorar el nostre patrimoni local
- Encuriosir-se per la història i l'arqueologia
- Voler preservar els béns culturals
- Emocionar-se amb el turisme arqueològic, a prop de casa, amb l'escola, però també amb les seves famílies i amics
- Participar en les festes de reconstrucció històrica i en els festivals locals, com Laietània
- Fer-ne difusió als blogs, a la ràdio i a les xarxes socials

Tots aquests objectius van encaminats a assolir el nostre objectiu didàctic principal, que és:

Aconseguir el desenvolupament de les dimensions següents dins el marc comú europeu de referència per a les llengües (CONSEJO DE EUROPA, 2002: 146-147):

1. Dimensió sociocultural: Comprendre i valorar el nostre món a partir de les arrels culturals que l'han configurat.

2. Dimensió cultural i artística: Valorar el patrimoni cultural com a herència rebuda del passat, per defensar-ne la conservació i afavorir que les generacions futures se l'apropriïn.
3. Dimensió de tractament de la informació i organització dels entorns de treball i aprenentatge: Cercar, contrastar i seleccionar informació digital adequada per al treball que s'ha de fer, tot considerant diverses fonts i mitjans digitals.
4. Dimensió comunicació interpersonal i col·laboració: Participar en entorns de comunicació interpersonal i publicacions virtuals per compartir informació i fer activitats en grup, tot fent servir eines i entorns virtuals de treball col·laboratiu.

A més de la competència bàsica principal, la d'aprendre a aprendre, que permetrà als nostres alumnes, futurs ciutadans, continuar aprenent de manera autònoma d'acord amb els propis objectius i necessitats, alhora que guia les accions i el desenvolupament de totes les altres competències.

L'aproximació al llegat de proximitat no s'avalua només a la matèria de Llatí, sinó que la nota també forma part de l'avaluació per competències a l'ESO en la competència digital i la social i personal, que són transversals.

Intervencions didàctiques

A l'aula de Clàssiques de l'Institut Premià de Mar, ja fa més d'una dècada que gaudim d'un entorn virtual d'aprenentatge i de vint-i-cinc blogs que pegen del blog d'aula *El Fil de les Clàssiques*. Entre totes les activitats didàctiques que hem portat a terme, val la pena destacar, per ser les primeres, les següents:

Jaciments romans al Maresme, projecte de recerca fet durant el curs 2010-2011 pels alumnes de Llatí de 4t ESO de l'antic Institut Cristòfol Ferrer de Premià de Mar Alejandra Bejarano, Georgina Tur, Hady Camara i Ricard Alcázar.

<https://jacimentsromansalmaresme.jimdo.com/localitzaci%C3%B3/>

Per què el van triar? Justifiquen així la seva tria i expliquen els objectius del seu treball:

“Tot i que no ho vàiem clar, finalment vam triar aquest tema perquè la Margalida ens va portar, en una hora de classe de Llatí, a visitar el jaciment de Can Ferrerons com a projecte d'estudi per emprendre aquest projecte de recerca. Està situat a cinc minuts del nostre institut i no en sabíem res, tret dels apunts preparatoris publicats a *El Fil de les Clàssiques* i a *Aracne fila i fila!*”

Sentim fascinació pels romans, ja que el seu llegat és el major llegat cultural de la història, un llegat legislatiu amb lleis àmplies i bones, un llegat jurídic, un llegat econòmic, un llegat militar, el llegat de Roma, al cap i a la fi, és el que fa que el món funcioni, però avui les restes de Roma cada vegada són menys conegudes. Amb aquest treball mirarem de fer que la petjada de Roma sigui coneguda a la comarca del Maresme. Tot i que han passat molts segles, hi ha llocs que es poden visitar, un cap de setmana, un diumenge, per exemple, llocs en els quals no sempre s'ha de pagar,

però sí esperar perquè arribin les dates de jornades obertes, tot i que no tinguin gaire promoció.

Objectiu: Volem localitzar el món romà del Maresme i fer-ne difusió, ja que no apareix gairebé enlloc, ni en la ruta del Maresme del Palau Robert. En el llistat de jaciments romans del Maresme, només s'inclouen la Torre Llauder de Mataró i la vil·la de Can Sent-romà de Tiana.

Punt de partida: la pàgina de patrimoni de Gencat Romans al Maresme.

Després de la seva recerca de jaciments romans al Maresme, els van geolocalitzar en un Google Maps, ja que aquesta eina no només facilita la geolocalització, sinó que també permet consultar en ruta amb els dispositius mòbils i en un clic l'horari d'obertura d'un museu, d'un jaciment, les dades d'interès, les activitats programades...

<https://www.google.com/maps/d/u/0/viewer?ll=41.51629000000005%2C2.3881529999999884&spn=0.179948%2C0.291824&hl=ca&t=h&oe=UTF8&msa=0&z=11&source=embed&ie=UTF8&mid=1frAQIM4CUgs2C2JF35c0-plh6VE>

Van arribar a les conclusions següents:

“Les restes romanes més importants es troben al Baix Maresme, situat entre dos ramals de la via Augusta i amb bons ports. Tot i això, són restes poc conegudes.

El tipus d'assentament principal dels romans a Catalunya, i concretament al Maresme, va ser el que ells mateixos varen anomenar *villae* (vil·les), és a dir, cases de camp. L'arqueologia ha demostrat que el poblament romà va ser, a la comarca del Maresme, dispers, però molt abundant. Volem destacar *els balnea* octogonals de Can Ferrerons, a Premià de Mar, Torre Llauder, a Mataró, la *Cella Vinaria* de Teià, la Fornaca, a Vilassar, i Can Modolell, a Cabrera de Mar (*sic*).

Tot plegat ens indica que la petja romana al Maresme és ben patent i que cal ser molt respectuosos amb els testimonis del passat. Les restes romanes trobades i per trobar són molt abundants i mereixen un bon seguiment arqueològic, i cal preservar-les, ja que són el nostre passat i, per tant, el nostre futur.”

Prospecció: “Cal dir que els testimonis de la presència romana en el que avui és el municipi de Premià de Mar és prou abundant i que caldria fer tot un treball de recerca”.

El curs següent, un alumne de segon de Batxillerat, Rubén Florencio, va seguir el fil de la prospecció de *Jaciments romans al Maresme: Can Ferrerons un jaciment excepcional a Premià de Mar*. Un treball que li va permetre mantenir moltes converses amb els arqueòlegs que havien excavat a Can Ferrerons, Josep Font, la Dra. Marta Prevosti, Ramon Coll i la Dra. Isabel Rodà, i va tenir molta difusió a Ràdio Premià i molts premis, entre els quals volem destacar el Premi Recerca Jove 2012, l'Hèracles 2012...

Quan van arribar, el 2012, a segon de Batxillerat, Georgina Tur i Hady Camara van voler continuar amb el treball de recerca *Turisme arqueològic al Maresme* i van obrir una altra pàgina amb Jimdo <https://turismearqueologicmaresme.jimdo.com/>:

“A l'hora de triar el nostre treball de recerca de segon de Batxillerat, teníem molt clar que volíem seguir amb la investigació engegada a 4t d'ESO sobre els jaciments romans del Baix Maresme, però se'ns va acudir que seria encara millor, per donar a

conèixer els jaciments que van deixar els romans fa segles a la nostra comarca, dinamitzar-los. Aquest és, doncs, l'objectiu principal del nostre treball. Volem que tothom sàpiga que té jaciments romans magnífics a la vora de casa i que estan esperant que algú els visiti.”

El seu objectiu principal va ser:

“Dinamitzar els jaciments perquè la gent vagi a veure'ls. I, alhora, aquest treball en format web pretén ser una audioguia per tal que la gent trobi, amb el seu dispositiu mòbil, la informació que necessiti, fins i tot, *in situ*.”

Van aconseguir fer una colla de tallers i van acostar els adolescents un diumenge matí al Museu!

(Fig. 1) Cartell dels tallers. Turisme arqueològic al Maresme

Turisme arqueològic al Maresme va tenir difusió a Ràdio Premià i va ser guardonat amb una sèrie de premis, entre els quals volem destacar el Baldiri Reixac 2013, l'Eidèia 2013...

Els alumnes de Llatí de l'Institut Premià de Mar hem vist la descoberta del jaciment de Can Ferrerons, i mentre els anys han anat passant l'hem anat coneixent i descobrint gràcies als arqueòlegs, a Marta Molina, a Anton També... L'hem visitat amb el professor Robert Delord i els seus cent alumnes francesos de Grenoble, que ens van visitar perquè ens havíem conegut a la xarxa, fins i tot va venir la televisió del Maresme, han sorgit articles als nostres blogs, *thinglinks*, jocs i gimcanes, lectures compartides de textos llatins, hem visitat exposicions, hem assistit a xerrades i a conferències fetes per arqueòlegs, hem participat en festivals de reconstrucció històrica (*Vinalia Rustica*, a Teià, Festival Laietània, festa iberoromana de Cabrera...), hem fet enregistraments audiovisuals, projectes i treballs de recerca i hem tingut la sort de tenir molts reconeixements i premis; també els ha inspirat per fer relats i microrelats per Sant Jordi.

(Fig. 2) Lectura de *Perènnia*, amb Mònica Miró, al Museu Romà de Premià de Mar.

També hem visitat, amb l'Institut Torre Llauder i el Museu de Mataró, els forns romans de Vilassar de Dalt, *la cella vinaria* de Teià, entre d'altres, i, a títol personal, han visitat i han fet treballs de tots els jaciments romans del Maresme.

Quines dificultats hem tingut?

Tot i que hi ha empreses, com Tanit Didàctica i Difusió Cultural, que ens ho faciliten molt i ens fan molt bones propostes didàctiques, a Secundària i a Batxillerat, és difícil poder visitar tot el patrimoni romà del Maresme des de l'escola, i cal tenir en compte que els grups escolars són una part fonamental dels públics dels museus i els espais patrimonials del nostre país. Per tant, crec que caldria un abonament d'un any per poder visitar tots els centres del Maresme i, fins i tot, facilitar-hi el desplaçament amb

transport públic, de manera que proposo fer un recorregut de turisme arqueològic durant uns dies a l'any, o durant el Festival Laietània, si no pot ser més sovint, de manera que poguéssim pujar i baixar, com en un autobús turístic, des de qualsevol jaciment per decidir amb facilitat quins visitem. Si volem que els alumnes visitin els museus, cal facilitar-los el desplaçament des de l'escola i en el seu lleure, amb els amics i familiars, però també per potenciar el turisme cultural del Maresme.

Conclusions

A tall de conclusió, podem afirmar que hem aconseguit els nostres objectius amb escreix i hem despertat en els nostres alumnes:

- Interès pel nostre passat romà
- Interès pel nostre patrimoni
- Interès pel turisme cultural de proximitat
- Interès per l'arqueologia i la història
- Interès per participar i col·laborar en actes culturals, com exposicions, conferències, visites a museus, tallers, festivals, jornades, certàmens...
- Interès per difondre el patrimoni romà local

I, finalment, agrair profundament la tasca dels arqueòlegs i de totes les persones que dinamitzen el patrimoni local. Moltes gràcies per deixar-nos gaudir i emocionar-nos *in situ*, i també difondre a la xarxa la vostra feina.

Bibliografia

Avaluació per competències, decret de juliol del 2018

CONSEJO DE EUROPA (2002): *Marco común europeo de referencia para las lenguas: aprendizaje, enseñanza y evaluación*. MECD y Anaya. Madrid.

Webgrafia:

A cada passa referents clàssics

<http://blocs.xtec.cat/referentsclassics/>

Aracne fila i fila

<http://blocs.xtec.cat/aracnefilaifila/>

Can Ferrerons, un jaciment excepcional a Premià de Mar (TR de Rubén Florencio)

http://seec.cat/wp-content/uploads/2012/04/FERRERONS_FLORENCIO.pdf

El Fil de les Clàssiques

<http://blocs.xtec.cat/elfildelesclassiques/>

Google Maps de Jaciments Romans del Maresme

<https://www.google.com/maps/d/u/0/viewer?ll=41.51629000000005%2C2.3881529999999884&spn=0.179948%2C0.291824&hl=ca&t=h&oe=UTF8&msa=0&z=11&source=embed&ie=UTF8&mid=1frAQIM4CUgs2C2JF35c0-plh6VE>

Jaciments romans al Maresme

<https://jacimentsromansalmaresme.jimdo.com/localitzaci%C3%B3/>

Turisme arqueològic al Maresme

<https://turismearqueologicmaresme.jimdo.com/>

Il·lustracions:

(Fig.1) Il·lustració Tallers

ENDINSA'T EN EL MÓN ROMÀ!

ACTIVITATS GRATUÏTES

28 d'Octubre

- Escriu com un romà!
Hora: de 11h a 12h
- Fem un mosaic romà!
Hora: de 12h a 13h

3 de Novembre

- Fem monedes romanes!
Hora: de 11h a 12h
- Taller de cuina romana
Hora: de 12:30 a 13:30h

4 de Novembre

- Taller de ceràmica antiga
Hora: de 11h a 12:30h

Lloc de trobada: Museu de l'Estampació de Premià de Mar

AFANYA'T QUE HI HA PLACES LIMITADES

¿a i demana plaça, a esperes?

Adreça: Carrer de Joan XXIII, 8, 08330 Premià de Mar, Barcelona
Tel: 93709045 - 937529197
E: turismearqueologicbm@gmail.com

(Fig. 2)

Mònica Miró Vinaixa

PERENNIA

Poesia epigràfica llatina. Edició bilingüe

cadup

Donem veu a les pedres

Recital bilingüe de poesia epigràfica llatina

Museu Romà de Premià de Mar

Dilluns, 26 d'octubre de 2015

Veu llatina: alumnes de 4t d'ESO de l'Institut Premià de Mar

Veu catalana: alumnes d'intermedi de l'OC de Premià de Dalt

Divendres, 30 d'octubre de 2015

Veu llatina: alumnes de batxillerat de llatí de l'Institut Premià de Mar

Veu catalana: alumnes de l'OC de Premià de Mar

Amb la presència de Mònica Miró Vinaixa, autora del llibre,
i Matilde Martínez Sallés, editora de Godall ed.

VOLUNTARIAT
PER LA LLENGUA

Museu Romà de Premià

